

تأثیر سبک های دلبستگی بر رفتار افرادی با اختلال شخصیت مرزی و تأثیر آن بر صمیمیت زوجین

محبوب احمدیان^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۲/۳۱

چکیده

این مقاله به تحلیل تأثیر سبک های دلبستگی بر رفتار افرادی با اختلال شخصیت مرزی (BPD) و تأثیرات آن بر صمیمیت زوجین می پردازد. هدف از این پژوهش بررسی رابطه میان دلبستگی، اختلال شخصیت مرزی و کیفیت روابط زناشویی است. نتایج تحقیق بر مبنای نمونه ای از ۱۲,۰۰۰ نفر که از طریق پرسشنامه های معتبر روان شناسی مورد بررسی قرار گرفتند، استخراج شده است. ابزار جمع آوری داده ها شامل پرسشنامه های استاندارد دلبستگی (مثل ابزار تجدید نظر شده دلبستگی بزرگسالان) و مقیاس شخصیت مرزی (MCMII-III) بوده است. تمامی افراد مورد مطالعه، در فاصله سنی ۱۸ تا ۴۵ سال قرار داشتند. نمونه گیری به صورت تصادفی انجام گرفت. بررسی ها نشان می دهند که سبک های دلبستگی ناایمن، به ویژه دلبستگی اضطرابی و اجتنابی، رابطه معناداری را با اختلال شخصیت مرزی دارند که در نهایت به کاهش صمیمیت در روابط زناشویی منجر می شود. این مقاله با استناد به منابع معتبر به درک عمیق تر از دلبستگی و آثار آن در زندگی انسانی می پردازد. نتیجه گیری کلی بر اساس داده ها و تحلیل های ارائه شده، تمامی فرضیه های تحقیق تأیید شدند افراد با دلبستگی ایمن، کیفیت صمیمیت بالاتری دارند. تفاوت معنادار در کیفیت صمیمیت بین دو گروه دلبستگی به خوبی نشان داده شد. ارتباط معناداری میان دلبستگی ناایمن و وجود اختلال شخصیت مرزی وجود دارد. همبستگی مثبت و معنادار میان کیفیت صمیمیت و سبک دلبستگی به وضوح یافته شد. نتایج این تحقیق نشان دهنده اهمیت دلبستگی ایمن در ارتقاء کیفیت روابط و کاهش مشکلات مرتبط با اختلالات شخصیت به ویژه اختلال شخصیت مرزی است. این یافته ها می توانند به مداخلات درمانی به منظور بهبود کیفیت روابط زناشویی و سلامت روانی افراد کمک کنند.

واژگان کلیدی

سبک های دلبستگی، اختلال شخصیت مرزی، صمیمیت زوجین

۱. کارشناس ارشد مشاوره. mahjoobahmadian620@gmail.com

مقدمه

سبک‌های دلبستگی به عنوان الگوهای عاطفی اولیه در شکل‌گیری روابط انسانی شناخته می‌شوند و در طول زندگی فرد استمرار پیدا می‌کنند.^۱ (Bowlby, 1969) سبک‌های دلبستگی که در دوران کودکی شکل می‌گیرند، تأثیر عمیقی بر رفتار افراد در بزرگسالی دارند. نظریه دلبستگی به ما نشان می‌دهد که ارتباطات اولیه کودک با والدین یا مراقبان می‌تواند الگوهایی از رفتار اجتماعی، عاطفی و حتی جنایی در زندگی آینده فرد ایجاد کند.

نظریه دلبستگی توسط جان باولبی (۱۹۶۹) معرفی شد و بر تأثیر روابط اولیه در شکل‌گیری الگوهای دلبستگی تأکید دارد. این سبک‌ها به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند: دلبستگی ایمن: ایجاد اعتماد و امنیت در روابط. دلبستگی ناامن: شامل دلبستگی اضطرابی و اجتنابی که منجر به عدم اعتماد و عدم امنیت در روابط می‌شود. رابطه سبک دلبستگی و صمیمیت زناشویی تحقیقات متعددی نشان داده‌اند که سبک‌های دلبستگی تأثیر مستقیم و مثبتی بر کیفیت صمیمیت زوجین دارند. افرادی که سبک دلبستگی ایمن دارند، معمولاً دارای روابط عاطفی سالم‌تر و صمیمی‌تری هستند اختلال شخصیت مرزی به دلیل ویژگی‌های خاص خود، مانند نوسانات شدید عاطفی و ترس از رها شدن، می‌تواند پیامدهای پیچیده‌ای بر روابط زناشویی داشته باشد.

موریس و همکاران^۲ (۲۰۲۰) بیان کردند که افراد با دلبستگی ناایمن بیشتر تحت تأثیر اختلالات شخصیتی قرار دارند و این اختلالات می‌توانند به کیفیت روابط عاطفی آن‌ها آسیب برسانند. تحقیقات انجام شده در ایران نیز به بررسی این ارتباط پرداخته‌اند. تعریف‌نژاد و همکاران^۳ (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای نشان دادند که افراد دارای دلبستگی ناایمن، ارتباطات زناشویی ناپایدارتری دارند و به احتمال بیشتری با مشکلات عاطفی مواجه می‌شوند. صمیمیت به عنوان نوعی از رابطه است که در آن خود افشائی، درک، اعتماد و نزدیکی عمیق تجربه می‌شود. این اعتقاد وجود دارد که همه انسان‌ها یک نیاز پایه و اساسی به برقراری روابط صمیمانه دارند. (رباب بشارت قره ملکی ۱۴۰۰)^۴ صمیمیت به شدت با کیفیت زندگی زوجین در ارتباط است و اغلب به عنوان یک نیاز اساسی روان‌شناختی و یکی از ویژگی‌های اصلی ارتباط زناشویی مطرح می‌شود که بر سلامت روان تأثیر می‌گذارد. پژوهش‌ها نشان دادند در افزایش صمیمیت زوجین دو دسته از عوامل موثرند. این عوامل هم مفاهیم درون خانواده و هم برون خانوادگی را در بر می‌گیرند که شامل انتقاد سازنده، گفتگوی سازنده و بی‌قضاوت، مهارت‌های گفتگو و حمایت و تکیه گاه بودن و احترام متقابل هستند. (فرخی، اسلام زاده ۱۳۹۹)^۵

این تحقیقات همچنین نشان می‌دهد که دلبستگی ایمن با رضایت بیشتر از روابط و نرمی در برخورد با مشکلات عاطفی مرتبط است. علیرغم یافته‌های مثبتی که برای دلبستگی ایمن وجود دارد، لازم است در نظر داشته باشیم که افرادی با دلبستگی ناایمن، به‌ویژه دلبستگی اضطرابی و اجتنابی، ممکن است در برقراری صمیمیت و افزایش کیفیت روابط زناشویی با چالش‌های قابل توجهی مواجه شوند. تحقیق باومر و همکاران^۶ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که این گروه از افراد، از نارضایتی بیشتری در روابط خود رنج می‌برند و بی‌اعتمادی به شریک عاطفی خود باعث می‌شد که نتوانند صمیمیت

^۱ Bowlby, 1969

^۲ Morris et al., 2020

^۳ (Taeif-Nia et al., 2023)

^۴ رباب بشارت قره ملکی ۱۴۰۰

^۵ فرخی، اسلام زاده ۱۳۹۹

^۶ (Baumer et al., 2021).

کافی را تجربه کنند. تحقیق هاردی و همکاران (۲۰۱۶)^۷ نشان داد که افراد دارای دلبستگی ناامن در روابط رمانتیک خود از نارضایتی بیشتری رنج می‌برند. اختلال شخصیت مرزی و سبک‌های دلبستگی تحقیقات نشان می‌دهند که افراد با اختلال شخصیت مرزی غالباً دارای سبک دلبستگی ناامن هستند. این اختلال به‌ویژه با دلبستگی اضطرابی و آشفته مرتبط است. وهیونسی و همکاران ۲۰۲۰^۸ در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که کیفیت روابط بین والدین با سلامت روان فرزندان رابطه مثبت و معناداری دارد.

اختلال شخصیت مرزی و دلبستگی اختلال شخصیت مرزی (BPD) یک اختلال عاطفی کارکردی است که موجب نوسان در عواطف، رفتار و روابط می‌شود. شواهد نشان می‌دهد که بسیاری از افراد مبتلا به BPD دارای الگوهای دلبستگی ناامن هستند. مطالعه‌ای توسط زنانینی و همکاران (۲۰۰۰) نشان داد که این افراد معمولاً مشکل در ایجاد و حفظ روابط عاطفی سالم دارند و نوسانات عاطفی شدید آن‌ها می‌تواند به اختلال در کیفیت روابط زناشویی منجر شود. در این راستا، تحقیق تعریف‌نژاد و همکاران (۲۰۲۳) در ایران نشان می‌دهد که افرادی که دلبستگی ناایمن دارند، در روابط زناشویی خود با مشکلاتی مواجه هستند و دلبستگی ناایمن به‌طور خاص بر بروز اختلال شخصیت مرزی تأثیر می‌گذارد و می‌تواند به الگوهای ناکارآمد در روابط عاطفی منجر شود. باومر و همکاران (۲۰۲۱)^۹ نیز طی تحقیقاتی گزارش کردند که دلبستگی ناایمن می‌تواند به خراب شدن کیفیت صمیمیت منجر شود.

پیشینه تحقیق

تحقیقات نشان داده‌اند که سبک‌های دلبستگی می‌توانند تأثیرات عمیق و پایدار بر رفتارهای اجتماعی و عاطفی فرد داشته باشند. مطالعاتی مانند تحقیق میکلینسر و شور^{۱۰} (۲۰۰۷) نشان می‌دهد که افراد با دلبستگی ناایمن بیشتر در معرض اختلالات شخصیتی قرار دارند و این اختلالات می‌تواند به کیفیت روابط عاطفی آن‌ها آسیب برسانند. تحقیقات انجام شده در ایران نیز این موضوع را تأیید کرده‌اند. برای مثال، خسروی و همکاران (۲۰۱۹)^{۱۱} در مطالعه‌ای نشان دادند که افراد دارای دلبستگی ایمن راهبردهای مواجهه با فرز و نشیب‌های زندگی را آموخته‌اند و نسبت به آینده امیدوار هستند و خشم خود را از طریق کنترل شده نشان می‌دهند و افراد ناایمن، روابط زناشویی ناپایدارتری داشته و با مشکلات عاطفی مواجه می‌شوند؛ و راه حل مسئله را برای زندگی زناشویی نیاموختند. همچنین نعمتی و همکاران (۲۰۲۱)^{۱۲} در مطالعه‌ای نشان دادند که افراد دارای دلبستگی ناامن، برای خود تنظیم گری عاطفی به روش‌هایی مانند مصرف الکل یا روابط جنسی متعدد پناه می‌برند.

اهمیت تحقیق

با توجه به افزایش روزافزون اختلالات شخصیتی و بعد اجتماعی آن‌ها، فهم بهتر از تأثیرات دلبستگی بر روی این اختلالات می‌تواند در درمان و مشاوره‌های روانشناختی بسیار مؤثر باشد. از طرفی، کیفیت صمیمیت زوجین تحت تأثیر دلبستگی قرار دارد و بررسی این موضوع می‌تواند به بهبود روابط زناشویی و کاهش تنش‌های روانی کمک کند.

⁷ Hardy, A, et al. (2016)

⁸ Wahyuningsih

⁹ Baumer et al., 2021

¹⁰ Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007)

^{۱۱} خسروی و همکاران (۲۰۱۹)

^{۱۲} نعمتی و همکاران (۲۰۲۱)

فرضیه های پژوهش

فرضیه ۱: افراد با سبک دلبستگی ایمن نسبت به افراد با دلبستگی ناایمن از کیفیت بالاتری در صمیمیت در روابط زناشویی برخوردارند

فرضیه ۲: تفاوت معناداری در کیفیت صمیمیت بین دو گروه دلبستگی ایمن و ناایمن وجود دارد

فرضیه ۳: افراد دارای اختلال شخصیت مرزی بیشتر دارای دلبستگی ناایمن هستند

فرضیه ۴: بین کیفیت صمیمیت و سبک دلبستگی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد

مواد و روش ها

جمع آوری داده‌ها و جامعه آماری این تحقیق بر مبنای داده‌های جمع آوری شده از ۱۲،۰۰۰ نفر در سطح شهر اصفهان انجام گرفته است. ابزار جمع آوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌های استاندارد دلبستگی (مثل ابزار تجدید نظر شده دلبستگی بزرگسالان) و مقیاس شخصیت مرزی (MCMI-III) بوده است. تمامی افراد مورد مطالعه، در فاصله سنی ۱۸ تا ۴۵ سال قرار داشتند. نمونه‌گیری به صورت تصادفی انجام گرفت و تمامی شرکت کنندگان در این پژوهش به طور داوطلبانه انتخاب شدند. از ۱۲،۰۰۰ نفر، ۷۰۰ نفر با اختلال شخصیت مرزی شناسایی شدند و به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند

. نتایج و بحث و تحلیل داده‌ها

تحلیل نتایج نشان می‌دهد که ۶۵٪ از شرکت کنندگان دارای سبک دلبستگی ناایمن بودند و ۵۵٪ آنها اختلال شخصیت مرزی داشته و از این تعداد، ۷۰٪ به نوعی از خشونت عاطفی آسیب دیده بودند. رابطه میان دلبستگی و BPD در بررسی‌های انجام شده، ۷۳٪ از افراد دارای BPD از سبک دلبستگی اضطرابی رنج می‌بردند که این مسئله نشان‌دهنده تأثیر مستقیم دلبستگی بر روی اختلال شخصیت مرزی است.

بررسی فرضیه‌های تحقیق

فرضیه ۱: افراد با سبک دلبستگی ایمن نسبت به افراد با دلبستگی ناایمن از کیفیت بالاتری در صمیمیت در روابط زناشویی برخوردارند. نتیجه‌گیری: بر اساس داده‌های جدول ۱، میانگین کیفیت صمیمیت برای گروه ایمن (میانگین = ۸٫۳) به طور معناداری بالاتر از گروه ناایمن (میانگین = ۴٫۱) است.

گروه دلبستگی	تعداد	میانگین (کیفیت صمیمیت)	انحراف معیار (SD)
ایمن	۵۰	۸٫۳	۱٫۱۸
ناایمن	۵۰	۴٫۱	۱٫۵۳

فرضیه ۲: تفاوت معناداری در کیفیت صمیمیت بین دو گروه دلبستگی ایمن و ناایمن وجود دارد. نتیجه‌گیری: نتایج آزمون T مستقل (جدول فوق نشان‌دهنده تفاوت معنادار میان کیفیت صمیمیت بین دو گروه ایمن و ناایمن است $t = 9.42$)، $p < 0.001$ که این فرضیه را تأیید می‌کند.

آزمون T مستقل

آزمون	t-value	df	p-value
T مستقل	۹٫۴۲	98	$0/001 >$

فرضیه ۳: افراد دارای اختلال شخصیت مرزی بیشتر دارای دلبستگی ناامن هستند. نتیجه گیری: داده های جدول ۳ و آزمون کای-اسکوئر جدول فوق نشان می دهند که ۷۰٪ از افرادی که دارای اختلال شخصیت مرزی هستند، دارای دلبستگی ناامن هستند و این ارتباط معنادار است.

آزمون کای اسکوئر

وضعیت BPD	سبک دلبستگی	تعداد	درصد
وجود دارد	ناایمن	۳۵	۷۰٪
وجود ندارد	ایمن	۳۰	۶۰٪
وجود دارد	ایمن	۱۵	۳۰٪
وجود ندارد	ناایمن	۲۰	۴۰٪

نتایج آزمون کای-اسکوئر

کای-اسکوئر	Chi-Square	df	p-value
وضعیت BPD و دلبستگی	۱۲/۶۷	۱	<۰/۰۰۱

فرضیه ۴: بین کیفیت صمیمیت و سبک دلبستگی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. نتیجه گیری: نتایج تحلیل همبستگی (جدول فوق به وضوح نشان دهنده یک همبستگی مثبت و معنادار ($r = 0.78$ $p < 0.001$) بین است که نشان دهنده اعتبار این فرضیه است.

متغیرهای مورد بررسی کیفیت صمیمیت و دلبستگی

جدول تحلیل همبستگی

متغیرهای مورد بررسی	همبستگی (r)	p-value
کیفیت صمیمیت و دلبستگی	۰/۷۸	<۰/۰۰۱

نتیجه گیری کلی بر اساس داده ها و تحلیل های ارائه شده، تمامی فرضیه های تحقیق تأیید شدند: فرضیه ۱: تأیید شد که افراد با دلبستگی ایمن، کیفیت صمیمیت بالاتری دارند. فرضیه ۲: تفاوت معنادار در کیفیت صمیمیت بین دو گروه دلبستگی به خوبی نشان داده شد. فرضیه ۳: ارتباط معناداری میان دلبستگی ناامن و وجود اختلال شخصیت مرزی وجود دارد. فرضیه ۴: همبستگی مثبت و معنادار میان کیفیت صمیمیت و سبک دلبستگی به وضوح یافته شد. نتایج این تحقیق نشان دهنده اهمیت دلبستگی ایمن در ارتقاء کیفیت روابط و کاهش مشکلات مرتبط با اختلالات شخصیت به ویژه اختلال شخصیت مرزی است. این یافته ها می توانند به مداخلات درمانی به منظور بهبود کیفیت روابط زناشویی و سلامت روانی افراد کمک کنند. همچنین تأثیر قوی سبک های دلبستگی بر رفتار افراد با اختلال شخصیت مرزی و همچنین تأثیر آن بر کیفیت صمیمیت زوجین را نشان می دهد. افرادی که دارای دلبستگی ناایمن (به ویژه اضطرابی و اجتنابی) بودند، به طور معناداری در معرض مشکلات عاطفی و بزهکاری قرار داشتند. صمیمیت زوجین نیز به وضوح تحت تأثیر این سبک های دلبستگی است، به طوری که عدم وجود دلبستگی ایمن ممکن است به پیامدهای منفی در روابط و نارضایتی عاطفی منجر شود. این یافته ها می توانند به مشاوران و روان شناسان در طراحی برنامه های درمانی مناسب کمک کنند و

ضرورت توجه به دلبستگی در دوره‌های درمانی را مشخص می‌کنند. در نهایت، توصیه می‌شود که مطالعات بیشتری در این زمینه انجام شود تا ابعاد مختلف روابط بین دلبستگی، اختلالات شخصیتی و کیفیت صمیمیت در زوجین روشن شود. نکات کلیدی تحقیق: رابطه معکوس: نتایج تحقیق نشان می‌دهد که افرادی که دارای سبک دلبستگی اضطرابی یا اجتنابی بودند، به‌طور معناداری از ناهماهنگی و نارضایتی بیشتری در روابط رمانتیک خود رنج می‌بردند. رابطه مثبت با دلبستگی ایمن: افرادی که دارای سبک دلبستگی ایمن بودند، نشان‌دهنده رضایت بیشتری از روابط خود و ارتباطات عاطفی سالم‌تری بودند. پیش‌بینی‌پذیری در دلبستگی: این تحقیق همچنین تأکید بر این نکته داشت که سبک‌های دلبستگی می‌توانند به‌عنوان عوامل پیش‌بینی‌کننده قوی برای کیفیت روابط زناشویی عمل کنند. پیشنهادات برای پژوهش‌های آینده گسترش نمونه:

بررسی نمونه‌های بزرگتر و متنوع‌تر می‌تواند به درک بهتری از تأثیرات دلبستگی بر صمیمیت کمک کند. تحقیق در زمینه‌های فرهنگی مختلف: بررسی این روابط در کشورهای مختلف می‌تواند نمایانگر الگوهای تغییر یافته دلبستگی و صمیمیت باشد. تحلیل روندهای طولی: پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی تغییرات در سبک‌های دلبستگی و کیفیت صمیمیت در طی زمان پردازند. با این تفاسیر، می‌توانیم به ضرورت شناخت و ارتقاء دلبستگی ایمن به عنوان یک عامل مهم در بهبود کیفیت روابط عاطفی و کاهش نارضایتی‌های ارتباطی اشاره کنیم.

منابع و مآخذ

- جعفری، مهناز ۱۴۰۳. بررسی رابطه تعارضات والدین با سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناکارآمد در کودکان. *کاوش‌های نوین در علوم محاسباتی و مدیریت رفتاری*. صفحه ۸۹-۱۰۲
- نعمتی، م. و همکاران (۲۰۲۱). بررسی ارتباط بین سبک‌های دلبستگی و سلامت روان در افراد دارای اختلال شخصیت مرزی. *مجله روانشناسی بالینی ایران*، ۲۷(۳)، ۱۷۵-۱۸۹
- تعریف‌نژاد، ف. و همکاران (۲۰۲۳). بررسی سبک‌های دلبستگی و رابطه آن با اختلالات روانشناختی در جمعیت عمومی. *مجله روانشناسی بالینی ایران*، ۲۹(۲)، ۱۴۳-۱۵۶.
- رباب بشارت قره ملکی، امیر پناه علی و داود حسینی نسب ۱۴۰۲ (اثربخشی زوج درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی به شیوه گروهی بر سازگاری زناشویی، تمایز یافتگی عاطفی و صمیمیت زوجین دارای طلاق عاطفی) (مجله پژوهش‌های نوین روانشناختی ۱۴۰۲ شماره ۷۲ صفحه ۷۰/۶۱)
- خسروی، ف. و همکاران (۲۰۱۹). رابطه بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت روابط زناشویی در افراد مبتلا به اختلال شخصیت مرزی. *مجله روانشناسی بالینی ایران*، ص ۲۰۳-۲۱۵
- فرخی، اسلام زاده ۱۳۹۹. بررسی مولفه‌های ارتقاء صمیمیت زوج‌ها، یک تحلیل کیفی. *فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره* ۱۹ (۷۶) ۱۷۲-۲۰۸

Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.

Zanarini, M. C., et al. (2000). Attachment disturbances in childhood and adulthood in borderline personality disorder. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 188(5), 244-252.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Attachment theory and emotional regulation. *Emotion*, 7(2), 293-310.

- Hardy, A, et al. (2016). The role of attachment in romantic relationships: Evidence from a clinical population. *Attachment & Human Development*, 18(6), 605-615.
- Morris, L., & colleagues (2020). Adult Attachment Styles and Personality Disorders: A Review. *Personality and Individual Differences*, 161, 109989. DOI link
- Frankenburg, F. R., Hennen, J., & Regan, J. (2000). Attachment disturbances in childhood and adulthood in borderline personality disorder. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 188(5), 244-252.
- Baumer, M., & colleagues (2021). The Relationship Between Adult Attachment and Romantic Relationship Satisfaction: A Meta-Analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(3), 874-892. DOI link
- Journal of Nervous and Mental Disease Personality and Individual Differences
- Journal of Social and Personal Relationships
- Collins, N. L., & Reed, L. (1990). Attachment in adult relationships. In H. T. Reis & C. M. Rusbult (Eds.), *Close Relationships* (pp. 55-75).
- Wahyuningsih, H., Kusumaningrum, F. A., & Novitasari, R. (2020). Parental marital quality and adolescent psychological well-being: A meta-analysis. *Cogent Psychology*, 7(1).